

Міністерство освіти і науки України
Запорізький національний університет

Н. О. Зубець

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА МОВА
(розділи «Орфоепія», «Графіка», «Орфографія»)

Практикум за новою редакцією Українського правопису для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності 014 «Середня освіта» освітньої програми 014.01 «Середня освіта (Українська мова і література)» та спеціальності 035 «Філологія» спеціалізації 035.01 «Українська мова та література» освітньої програми «Українська мова та література»

Затверджено
вченою радою ЗНУ
Протокол №6 від 26 січня 2021 р.

Запоріжжя
2021

УДК : 811.161.2'06'35(076.5)
3-911

Зубець Н. О. Сучасна українська мова (розділи «Орфоепія», «Графіка», «Орфографія») : практикум за новою редакцією Українського правопису для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності 014 «Середня освіта» освітньої програми 014.01 «Середня освіта (Українська мова і література)» та спеціальності 035 «Філологія» спеціалізації 035.01 «Українська мова та література» освітньої програми «Українська мова та література». Запоріжжя : ЗНУ, 2021. 41 с.

У практикумі подано короткий коментар щодо правопису як лінгвістичного поняття та як правописного кодексу, зроблено екскурс в історію українського правопису, показано соціолінгвістичні умови його оновлення на сучасному етапі розвитку мови.

Система практичних завдань розрахована як на групову, колективну, так і на індивідуальну роботу студентів, спрямована на успішне засвоєння інноваційних написань і зміцнення навичок грамотного письма.

Рецензент

Л. П. Бойко, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови

Відповідальна за випуск

Р. О. Христіанінова, доктор філологічних наук, професор кафедри української мови

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
КОРОТКІ ВІДОМОСТІ З ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОПИСУ	8
Правопис як еталон писемної мови	8
Історія становлення українського правопису	11
Цікаві факти, пов'язані з орфографічною традицією	13
УКРАЇНСЬКИЙ ПРАВОПИС – 2019 (основні зміни)	14
Безваріантні (нові) написання	14
Варіантні написання.....	17
ВПРАВИ І ЗАВДАННЯ	18
ПІДСУМКОВІ ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ.....	25
ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ	26
ОРФОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ (порядок розбору і взірець)	29
ТЕКСТИ САМОДИКТАНТІВ.....	31
ПОКАЖЧИК	37

ВСТУП

Орфографічна вправність, яка базується на графічній системі мови, ураховує вимову, є складником загальної культури людини. Відомий російський мовознавець Дмитро Ушаков образно називав орфоєпію «звуковим обличчям мови», а орфографію – її «письмовим костюмом».

Прийняття нової редакції Українського правопису потребує від студентів-філологів підняття освітнього рівня, адаптації до нововведень у правописному кодексі, опанування конкретних правил для ефективного їх застосування під час навчання в університеті та в подальшій професійній діяльності. Саме на це і спрямований навчальний посібник.

Для розуміння контекстів і процесів, що сприяли творенню правописних традицій, зроблено короткий екскурс в історію українського правопису, подано цікаві факти, пов'язані з конкретними датами, подіями, особистостями, розкрито прийняття на державному рівні й етапи впровадження в мовну практику останньої редакції правописного кодексу.

У практикумі подано формулювання лінгвістичного поняття «правопис», названо його підсистеми, принципи, розкрито соціолінгвістичні умови оновлення «мовної конституції», представлено перелік змін. Це забезпечує студентів лінгвістичною базою для виконання практичних завдань.

Пропоновані вправи, тестові запитання та завдання, правописний батл, орфографічний розбір, самодиктанти розраховані як на групову, колективну, так і на індивідуальну роботу студентів у процесі вивчення правописних змін у контексті розділів «Орфоєпія», «Графіка», «Орфографія», які об'єднані в одному змістовому модулі дисципліни «Сучасна українська мова». Частина завдань (вправ, розборів) містить зразки виконання, що регламентують навчальну діяльність студента й мусять обов'язково враховуватися ним. З метою розвитку логічного мислення та кмітливості філологів-початківців до практикуму введено лінгвістичні загадки, жарти тощо. У текстах самодиктантів зосереджено різні орфограми та пунктограми, у т. ч. новітні. Загалом система практичних завдань спрямована на успішне засвоєння інноваційних написань, а відтак – на зміцнення навичок грамотного письма, на активізацію розумової діяльності, розширення лінгвістичного світогляду, формування аналітичного мислення й усвідомленого підходу до аналізу мовного матеріалу. «Покажчик», поданий у кінці посібника, допоможе швидко знайти в його теоретичній частині слово, словосполучення, написання яких змінено чи уточнено в Правописі–2019.

Усі матеріали цього посібника (теоретичні відомості, вправи і завдання, питання для самоперевірки) призначені для полегшення процесу опрацювання, запам'ятовування нових знань і впровадження в мовно-писемну практику змін, наявних у новій редакції Українського правопису, на основі здобутих у вищій практичних навичок.

У результаті вивчення змістового модуля, до якого входять розділи «Орфоєпія», «Графіка», «Орфографія» основної мовної дисципліни «Сучасна українська мова» на першому курсі, **студент повинен**

знати:

- основну термінологію і ключові поняття вивчених розділів,
- історію формування орфографічної системи та правопису зокрема,
- соціолінгвістичні умови оновлення «мовної конституції»,
- зміни, запроваджені новою редакцією Українського правопису.

уміти:

- виділяти конкретні орфограми;
- самостійно аналізувати інноваційні написання, здійснюючи повний орфографічний розбір;
- працювати з науковою літературою, критично осмислювати наявні орфографічні словники й довідники для теоретичного обґрунтування та висновків після спостережень над конкретними нововведеннями.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких **компетентностей**:

інтегральна:

здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідних наук і характеризується комплексністю та невизначеністю умов;

загальні:

- здатність учитися, вдосконалювати власне навчання і виконання, з високим рівнем автономності;
- здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію;
- навички обдумування;
- дотримання етичних норм;
- здатність аналізувати, синтезувати, оцінювати, щоб виявляти проблеми і виробляти рішення;
- мовні навички;

спеціальні:

- знання сучасних теоретичних основ предметної спеціалізації з української мови;
- уміння застосовувати елементи теоретичного та експериментального дослідження у професійній діяльності;
- дотримання етичних норм у комунікації з колегами, учнями й вихованцями та їхніми батьками.

Для засвоєння змін в Українському правописі – 2019 в контексті вивчення розділів «Орфоепія», «Графіка», «Орфографія» на першому курсі студентам рекомендована така

Основна література

1. Бондар О., Карпенко Ю., Микитин-Дружинець М. Сучасна

українська мова : фонетика, фонологія, орфоепія, графіка, орфографія, лексикологія, лексикографія : навч. посібник. Київ : ВЦ «Академія», 2006.

2. Сучасна українська літературна мова. За ред. М. Плющ. Київ : Вища школа, 2005.

3. Сучасна українська літературна мова : Лексикологія. Фонетика : підручник / Мойсієнко А., Бас-Кононенко О., Бондаренко В. Київ : Знання, 2013.

4. Тоцька Н. Сучасна українська літературна мова. Фонетика. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Київ : Вища школа, 1988.

5. Ющук І. Українська мова. Київ : Либідь, 2007.

Додаткова література

1. Винницький В. Українська акцентна система : становлення, розвиток. Львів : Біблос, 2002.

2. Гливінська Л. Українська мова. Фонетика. Орфоепія : навч. посібн. Київ : Логос, 2009.

3. Іщенко О. Голосні звуки української мови залежно від темпу мовлення. Київ : Інститут української мови НАН України, 2012.

4. Микитюк О. Культура мовлення : особливості, завдання, цікавинки : навч. посібник. Львів, 2014.

5. Німчук В. Проблеми українського правопису ХХ – ХХІ ст. Кам'янець-Подільський : КПДПУ, 2002.

6. Скопненко О. Український правопис : традиції і сучасність (малі штрихи до великої історії). *Вісник Національної Академії наук України*. 2020. № 3. С. 78-87.

7. Степаненко М. Історія українського орфографічного кодексу й сучасні правописні дискусії. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2010. № 7. С. 9-12.

8. Українська мова : унормування, розунормування, перевнормування (1920 – 2015) / Зредагував С. Вакуленко за участі К. Каруник. Харків : Харків. історико-філол. тов-во, 2018.

9. Фаріон І. Мовна норма : знищення, пошук, віднова (Науково-навчальне видання): монографія. Вид. 2-е, доп. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2010.

10. Читай і знай! – 2 : довідник-практикум фонетики, орфоепії, орфографії, лексикології, фразеології сучасної української мови / О. Лаврінець, К. Симонова, Київ : ВД «Києво-Могилянська академія», 2009.

Словниково-довідкові видання

1. Українська мова. Енциклопедія. Київ : «Українська енциклопедія», 2004.

2. Селіванова О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля, 2006.

3. Шевченко Л. та ін. Сучасна українська мова. Довідник. Київ : Либідь, 1996.
4. Гуйванюк Н., Кардащук О., Кульбабська О. Українська мова : схеми, таблиці, тести : навч. посібник. Львів : Світ, 2005.
5. Ганич Д., Олійник І. Словник лінгвістичних термінів. Київ : Радянська школа, 1985.
6. Сучасний словник іншомовних слів / Укл. : О. Скопненко, Т. Цимбалюк. Київ : Довіра, 2006.
7. Універсальний словник української мови / Укл. З. Куньч. Тернопіль : Богдан, 2005.
8. Український правопис. Київ : Наук. думка, 2019.

Інформаційні ресурси

1. Журналістка чи журналіст, або як варто використовувати фемінитиви. URL: <https://povaha.org.ua/zhurnalistka-chy-zhurnalist-abo-yak-varto-vykorystovuvaty-feminityvy/>
2. Новий український правопис: стало відомо, скільки триватиме перехідний період. URL: <https://www.unian.ua/society/10575582-noviy-ukrajinskiy-pravopis-stalo-vidomo-skilki-trivatime-perehidniy-period.html>
3. Словничок фемінитивів для прес-офіцерів та прес-офіцерок територіальних управлінь Державної служби України з надзвичайних ситуацій. URL: http://www.wicc.net.ua/media/Slovnyk_fem.pdf
4. Український правопис із гіперпосиланнями. URL : http://www.ulif.org.ua/data/?fbclid=IwAR3cpjQjwPyp_eZOF2cEC5FwZ9Wv7wNXacQFnVHJgwiuki4jdwRfBnmR9Ec

Вивчення розділів «Орфоепія», «Графіка», «Орфографія» передбачає його тісний взаємозв'язок з розділами «Морфеміка», «Морфологія» курсу «Сучасна українська мова», з такими дисциплінами, як «Орфографічно-пунктуаційний практикум», «Історична граматики», «Шкільний курс української мови».

КОРОТКІ ВІДОМОСТІ З ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОПИСУ

Правопис як еталон писемної мови

- Мова є засобом національної ідентифікації, основою етнокультурної цілісності, що підтверджується функціонуванням у різних суспільних сферах її літературної форми, яка має упорядкований правопис – еталон писемної мови, котра є основною опорою у процесі розвитку української мови.

- **Правопис** (як документ) – це повний звід того, що таке мова на сучасному етапі.

З червня 2019 року набула чинності нова редакція Українського правопису, у якій найповніше зафіксовано правила і норми щодо слововживання, написання, постановки розділових знаків на сучасному етапі. Прийняття правописного кодексу – це отримання «мовної конституції».

- Нову редакцію українського правописного кодексу підготувала Українська національна комісія з питань правопису (її склад затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України №416 від 17 червня 2015 року), до якої ввійшли 25 учених-мовознавців Національної академії наук України (Б. Ажнюк, П. Гриценко, В. Широков, К. Городенська, А. Загнітко, С. Єрмоленко, Г. Півторак, В. Скляренко, О. Тараненко та ін.) і національних університетів з різних регіонів (Дніпро, Львів, Одеса, Харків, Чернівці).

- Було розроблено план імплементації Правопису, що передбачав терміни та етапи його впровадження, щоб запобігти зниженню рівня грамотності населення та сприяти оновленню словників, пакету для операційних систем Майкрософт Офіс:

- **I етап** – серпень – вересень 2018 року:

- громадське обговорення пропонувань змін, під час якого надійшло понад 3 тис. пропозицій від наукових установ, закладів освіти, органів державної влади та місцевого самоврядування, окремих громадян;

- затвердження фінального тексту Правопису Національною комісією 22 жовтня 2018 року.

- **II етап** – жовтень 2018 року – червень 2019 року:

- схвалення проекту нової редакції Українського правопису на спільному засіданні Президії Національної академії наук України та Колегії Міністерства освіти і науки України 24 жовтня 2018 року;

- остаточне прийняття та затвердження правописного кодексу Кабінетом Міністрів України (постанова №437 від 22 травня 2018 року);

– опублікування тексту нової редакції Українського правопису на офіційних сайтах МОН та НАН України в червні 2019 року. Із цього моменту рекомендовано застосовувати норми і правила нової редакції Правопису в усіх сферах суспільного життя, зокрема в офіційно-діловому мовленні.

- **III етап** – до 5 років з часу прийняття Правопису:

- упровадження новацій у шкільну освіту впродовж 4 – 5 років;

- організація Державною науковою установою «Інститут модернізації змісту освіти» (відповідно до наказу МОН України №1033 від 28 червня 2019 року) розроблення методичних посібників із застосування Українського правопису в редакції 2019 року для вчителів закладів загальної середньої освіти, учасників освітнього процесу;

- рекомендація МОН України щодо ознайомлення учнів із новаціями в написаннях, але під час оцінювання орфографічних завдань не вважати за помилку різні написання. Норми оновленого українського правопису найближчі 4 – 5 років не використовуватимуться в тестах зовнішнього незалежного оцінювання.

- З часу прийняття нової редакції Правопису діє перехідний період тривалістю кілька років, тобто написання за старими правилами не вважатиметься помилкою. Поступово будуть унесені зміни до різних нормативних актів, законів України.

- Підготовка нової редакції українського правопису відбувалася в контексті загальносвітової практики оновлення правописних норм, яка повторюється через 2 – 3 десятиліття й завжди вписується в соціолінгвістичні умови. Мова змінюється, і правопис має відображати її сучасний стан.

- У сучасній редакції Українського правопису збережено підхід до мови як до знакової системи й суспільного явища. Правописна норма, з одного боку, ґрунтується на тісних зв'язках елементів сучасної мовної системи, що відображається на письмі, а з другого боку, – на дотриманні мовної традиції та на залежності від неї.

- Сучасна українська мова – відкрита й динамічна. Змінюється словник, з'являються нові терміни в різних сферах суспільної комунікації, виникає потреба адаптації загальних і власних назв до раніше сформульованих орфографічних правил. Вони потребують перегляду, щоб відреагувати на зміни в сучасній мовно-писемній практиці, визначити правила написання нових запозичених слів, нових власних назв, усунути застарілі формулювання, спростити та по можливості уніфікувати орфографічні норми.

- **Правопис** (як лінгвістичне поняття) – це сукупність загальноновизнаних і загальнообов'язкових правил (орфографічних і пунктуаційних), що

встановлюють способи передавання мови на письмі. Він охоплює **орфографію** (система правил щодо буквених і небуквених написань) та **пунктуацію** (система правил щодо вживання розділових знаків).

- **Орфографічне правило** – це чітка, стисла рекомендація для буквеного чи небуквеного написання (**орфограми**) як зразкового (правила вживання великої букви, правила написання іншомовних слів тощо). **Пунктуаційне правило** – це особлива інструкція, що визначає умови для виділення або не виділення розділовими знаками пунктуаційно-сміслового відрізка в мовленні.

- Правопис складається з **трьох підсистем**:

- **графіка** (букви, якими позначають найтипівіші звуки; бере початок з часів прийняття християнства);
- **орфографія** (закономірності поєднання букв для передавання на письмі звуків мови);
- **пунктуація** (розділові знаки, за допомогою яких позначають змістове та інтонаційне членування висловленої думки).

• Принципи українського правопису

I. Фонетичний: слова переважно пишуться так, як вимовляються (цей принцип є переважальним в українській мові).

Основою для написань за цим принципом є правильна, літературна вимова голосних, спрощених груп приголосних, окремих префіксів і суфіксів, чергувань. Слово чи його частина пишеться так, як вимовляється за нормами орфоєпії.

II. Морфологічний: уніфіковане написання префіксів, коренів, суфіксів і закінчень незалежно від їхніх позицій у слові (принцип достатньо поширений в українській мові).

У словах, що пишуться за цим принципом, існує невідповідність між вимовою і написанням (ненаголошені голосні, асимільовані приголосні, подвоєні звуки на межі морфем тощо). Принцип сприяє об'єднанню споріднених слів.

III. Традиційний або історичний: написання окремих слів (іншомовного походження, словникових), їх частин (буквосполучення в коренях) або літер (*щ, і, ь; я, ю, є*) відбувається за усталеною традицією, а не пов'язане з їхньою вимовою чи граматичною будовою (принцип використовується обмежено).

IV. Смісловий (диференційний, змістовий): різне написання однозвучних слів (разом і окремо, через дефіс і окремо, з великої та малої літери тощо), які мають різні значення.

Історія становлення українського правопису

- **Формування правопису** під впливом живомовної практики відображали вже перші українські граматики (**XVII ст.**), однак з початку XVIII ст. відбулося насильне поєднання українського письменства з російським правописом (Петро I замінив кирилицю «гражданкою»). У відкритих історичних джерелах налічують 134 задокументовані акти придушення української мови.

- Нова (сучасна) українська мова розвивається з **кінця XVIII ст.** (з часу виходу «Енеїди» І. Котляревського, 1798 р.). Послідовники зачинателя сучасної української мови – письменники, які писали живою народною мовою (П. Гулак-Артемівський, Є. Гребінка, Г. Квітка-Основ'яненко), шукали засоби передавання справжнього звучання слів, а не слідували давнім традиційним написанням. Наукових інституцій в Україні, які мали б займатися цим, не було. З того часу окреслилася **проблема** розроблення та удосконалення **правописного стандарту** для української мови.

- Від «Енеїди» І. Котляревського до **початку XX ст.** на теренах української мови існувало до **50-ти правописних систем**: «максимовичівка» (у Галичині, на Буковині та Закарпатті – до 80-х років XIX ст.), «желехівка», слобожанський правопис, правопис Т. Шевченка, «кулішівка» (на Наддніпрянській Україні), «панькевичівка» (на Закарпатті) тощо.

- У 1907 – 1909 рр. вийшов знаменитий **словник** української мови за редакцією **Б. Грінченка** (68 тис. слів; перекладний, тлумачний), у якому **вперше** після скасування цензури щодо друку українських текстів російською абеткою було застосовано **фонетичний принцип правопису** (слова пишуться переважно так, як вимовляються).

- Вирішення **правописної проблеми** української мови продовжилося з **20-х років XX ст. в умовах політики українізації.**

1921 рік: вихід першого в Україні офіційного правописного кодексу «Найголовніші правила українського правопису» (50 правил), творцями якого були професори І. Огієнко та Є. Тимченко, академік А. Кримський. Видання було покликане об'єднати правописну традицію підросійської та підавстрійської України, і цієї мети було досягнуто.

Із 1925 року при Народному комісаріаті освіти розпочала роботу Державна комісія для впровадження правопису. 1927 року в Харкові відбулася Всеукраїнська правописна конференція, за наслідками роботи якої комісія підготувала проєкт всеукраїнського правопису. Від імені держави документ затвердив нарком освіти УРСР Микола Скрипник.

1928 рік: вихід першого повного, науково обґрунтованого Українського правопису, який дістав назви «скрипниківський», «харківський», «соборний»,

«діаспорний». У ньому була докладно опрацьована орфографія, яка відбивала національну специфіку нашої мови, та вперше унормовані правила української пунктуації. Однак за кілька років процеси українізації почали згортатися, до правопису, за вказівкою влади, було внесено суттєві зміни, низка норм була визнана націоналістичними й такими, що «штучно відривають українську мову від великої братньої російської». Мовознавці 20-х років майже всі були репресовані, а укладені ними словники й наукові дослідження, правопис – заборонені.

1933 рік: вихід чергового правопису, зорієнтованого тільки на східноукраїнські правописні традиції, який із незначними змінами й доповненнями перевидавався в 1946, 1960, 1990 роках. Цим правописом була свавільно вилучена літера **г**, що вплинуло на функціонування графічної та фонетичної систем мови. «Харківський» правопис із деякими змінами та доповненнями залишився чинним на західноукраїнських землях поза Українською РСР і в переважній частині української діаспори.

- Зі здобуттям Україною незалежності почали повертатися риси, притаманні українській правописній практиці.

1993 рік: публікація нової редакції Українського правопису (фактично це 4-те видання правопису 1946 року), у якій уточнено та доповнено окремі правописні норми.

- За останні 25-30 років до активного вжитку в Україні повернувся величезний масив забороненої в радянські часи літератури, стало помітно, що написання деяких слів відрізнялося від закріпленого в тодішній редакції правопису. За ці роки багато людей ознайомилися з такими джерелами й почали вільно орієнтуватися у правописних нормах, які діяли до мовної реформи 1933 року.

- «Громадські ініціативи» щодо впровадження нововведень підхопили деякі ЗМІ (телеканали СТБ, ICTV), видавництва («Свічадо», «Літопис», «Критика»), окремі видавці. Політизація мовних питань, доступність інформації про діяльність мовознавців у галузі нормотворення завдяки ЗМІ, поява онлайн-платформ для громадських обговорень, можливість впливу сучасної людини на нормотворення в галузі мови зумовили зацікавленість проблемами кодифікації пересічних мовців.

- **2019 рік:** опублікування нової редакції Українського правопису.

Сучасна редакція повертає до життя деякі особливості правопису 1928 року, що є частиною орфографічної традиції та поновлення яких має сучасне наукове підґрунтя, спрощує й уніфікує орфографічні норми.

- Повернення до питомих норм є свідченням самостійності української мови та розриву з ідеологічним нашаруванням, яке виникло внаслідок

штучного нав'язування невластивих українській мові ознак, спрямованих на її зближення з російською мовою.

Цікаві факти, пов'язані з орфографічною традицією

- Спроби упорядкувати правопис української мови почалися понад 400 років тому з **«Граматики» ученого, письменника Мелетія Смотрицького (1619 р.)**, хоч вона була орієнтована не на живу розмовну мову, а на церковно-ритуальну. Книга на 150 років стала головним джерелом граматичного знання для всіх слов'ян і аж до другої половини XVIII ст. не знала рівних у слов'янській філології.

- **Батьком українського правопису називають** автора першої друкованої граматики нової української мови **Олексія Павловського**, яка вийшла 1818 року в жорстко цензурованих умовах Російської імперії, коли українською мовою друкувалися лише поодинокі художні твори. Автор докладно описав фонетичну систему й морфологічну будову живої української мови, порівняв фонетичні та граматичні особливості української і російської мов, обґрунтував переваги українського фонетичного правопису.

- **2021 року виповнюється 100 років першому офіційному академічному правопису української мови** («Найголовніші правила українського правопису»), який активно просували по всій території України. На цьому документі ґрунтуються усі наступні українські правописи.

- **Правопис 1928 року** став (і залишається) **символом епохи «українізації»**, тривалого правописного процесу, бо правдиво відображав усю історію української мови та її сучасність.

- Після набуття чинності **Українського правопису 1961 року**, який ще більше було наближено до «Правил русской орфографии и пунктуации», питання **небезпечного зросійщення української мови** активно порушували письменники-«шістдесятники» (М. Вінграновський, І. Драч, Л. Костенко, В. Симоненко, І. Світличний, В. Стус та ін.).

УКРАЇНСЬКИЙ ПРАВОПИС – 2019 (основні зміни)

- Пропоновані зміни є доволі суттєвими, але не глобальними, і не потребують перенавчання. Загалом вони спрямовані на зменшення кількості винятків із правил та зняття різних тлумачень у написанні одного й того ж слова.

- Зміни у Правописі можна поділити на 2 групи: безваріантні, нові написання (власне зміни в написанні слів) та варіантні доповнення до чинної норми (варіантні написання).

Безваріантні (нові) написання

1. Уточнено написання окремих літер в українських і запозичених словах.

Найбільш радикальна зміна – написання слів *проєкт, проєкція* з літерою *є*, як і слова *ін'єкція, траєкторія, об'єкт* та ін., що мають латинський корінь *–ject* (§ 126).

Спрощено написання іншомовних слів з подвійною йотацією – тепер це літери *є, ї, ю, я* у всіх випадках: *конвеєр, параноя, феєрверк, флаєр, фоє, Хаям, Хеєрдал* (§126).

Слово *індик* пишеться з початковим *і* (§ 2).

Слова *госпіс, гостел* пишемо з *г*, а не *х*, як і *гінді, Гельсинки* (§ 122, п. 4).

Написання слова *священник* підпорядкували правилу подвоєння приголосних на межі частин слова. Тепер у ньому пишемо дві літери *н* за аналогією до слів *письменник, годинник* (§ 29, п. 3).

Знято подвоєння у словах англійської, німецької та деяких інших мов із буквосполученням *sk*, що передається звуком *k*: *Брюкнер, Джексон, Дікенс, Текерей, Штокманн, Стокгольм, Шерлок*.

Але: подвоєння зберігається у власних назвах кельтського походження та похідних словах, які починаються на *Mac, Mc* і поєднуються з основою, що починається на *k*: *Маккарті, Маккензі, маккартизм* (§ 128, п. 4).

2. Уніфіковано написання складних слів.

Пишуться разом складні іменники з першим іншомовним компонентом, що визначає кількісний вияв чогось або є регулярно вживаним (раніше цей список був значно коротший): *авіа-, алко-, арт-, архі-, архи-, аудіо-, блиц-, боди-, боді-, веб-, гіпер-, еко-, економ-, екстра-, євро-, іно-, кібер-, лже-, макро-, мета-, мікро-, міні-, моно-, мульти-, нано- нарко-, онко-, пан-, пара-, поп-, прес-, полі-, преміум-, супер-, топ-, флеш-*, а також *анти-, віце-, екс-* та ін.: *антирекорд, блицтурнір, бодіарт, вебдизайн, віцеконсул, екопродукти, ексчемпійон, євроінтеграція, кіберзагроза, мікрохвилі, моновистава, мультимільйонер, нанотехнології, панамериканський, попгурт, преміумклас, пресконференція, флешінтерв'ю, фолкгрупа* та ін. (§ 35, п. 3, п. 4, прим. 2, 3)

Але: із власними назвами такі компоненти пишемо з дефісом: *пан-Європа, «Анти-Дюринг», екс-Югославія*.

Слова, що визначають певну прикмету, особливість предмета чи явища (фактично є самостійними словами), як і раніше, пишуться через дефіс: *інтернет-видання, бізнес-проект, допінг-контроль, компакт-диск, піар-акція, фітнес-клуб*(§ 36, п. 2).

Спрощено написання невідмінюваного числівника **пів** з іменниками. Якщо *пів* має значення 'половина', то його пишемо окремо: *пів аркуша, пів години, пів області, пів ящика, пів Європи, пів Запоріжжя, пів України*.

Якщо *пів* з наступними іменниками становить єдине поняття та не виражає значення половини, то їх пишемо разом: *піваркуш, півколо, півострів, півмісяць, півоберт* (§ 36, п. 6).

Встановлено написання слів з елементами *дво-/двох-, три-/трьох-, чотири-/чотирьох-*. Якщо наступна частина є числівником чи співвідносним іменником, то вживаються елементи *двох-, трьох-, чотирьох-*: *двохсотий, трьохтисячний, чотирьохмільйонний, двохсотріччя*; в усіх інших випадках – *дво-, три-, чотири-*: *двоактний, двоокис, триатомний, чотириосьовий* (§ 35, 38).

Складноскорочене слово *Святвечір* пишемо разом (§ 35, п. 4).

3. Установлено написання відмінкових форм окремих слів.

Іменник *хабар* у родовому відмінку (Р. в.) однини має закінчення *я* – *хабаря*. У складних словах цей компонент поєднуємо з наступною частиною за допомогою сполучного голосного *о*: *хабародавець, хабаромісткість* (§ 67).

Іменник *Ігор* у кличному відмінку (Кл. в.) має закінчення *ю*: *Ігорю*. Тепер форма по батькові від нього – *Ігорьович* (§ 32, п. 11); *Олег* – Кл. в. *Олеже* та *Олегу* (раніше було тільки *Олегу*), *Ілля* – *Ілле*.

У російських прізвищах прикметникове закінчення *ой* передається як *-ий*: *Донський, Луговський, Полевий* (Виняток – *Лев Толстой*) (§ 144).

4. Конкретизовано написання власних назв-словосполучень (слів).

Назви сайтів та інших інтернет-сервісів пишемо тільки українською мовою з обов'язковим відмінюванням, як українські слова: *твітер, гугл; мережа «Фейсбук», енциклопедія «Вікіпедія»*; Р. в. однини *фейсбука, ютуба, імейла* (§ 82, п. 2).

Якщо є родове слово, то назву інтернетних сервісів і сайтів пишемо з великої букви та в лапках: *мережа «Фейсбук», енциклопедія «Словопедія»*.

Але: назви сайтів, ужиті як назви юридичних осіб, пишемо з великої букви та без лапок: *РНБО ввела санкції проти Яндекса* (§ 54, п. 7).

Назви товарних знаків, марок виробів, якщо є родове слово, пишемо з великої букви і в лапках: *літак «Руслан», автомобіль «Таврія»*; без родового слова – у лапках з малої букви: *«нісан», «боїнг», «слобожанець»*, за винятком тих, що позначають власні назви (§ 58).

У назвах свят *День Незалежності України, День Соборності України, День Конституції України* з великої букви пишемо всі слова (§ 52, п. 2).

5. Уточнено вживання окремих небуквених знаків.

Рекомендовано вживати різновиди **лапок**. Якщо в цитованому тексті або в прямій мові, узятих у лапки, є інші цитування, а також власні назви та інші слова або вислови, що мають уживатися в лапках, доцільно використовувати лапки різної форми – зовнішні (кутові або «лапки-ялинки» – «...») і внутрішні («лапки-лапки» – “...” та ін.): *«Це мій “Кобзар”», – сказав він. Не можна: «Це мій «Кобзар»», – сказав він.*

Лапки, що виділяють якесь слово (кілька слів) у кінці прямої мови або цитати, зберігаються перед зовнішніми закритими лапками тієї ж форми тоді, коли між ними стоїть знак оклику, знак питання або крапки: *«Ти дивився телефільм «Роксолана?»» – спитав він товариша* (§ 164, п. 7).

Скісну риску як розділовий знак ставимо в офіційно-діловому та науковому стилях – з можливістю переважання в різних контекстах то єднального, то розділового значень: *купівля / продаж, тенденції до синтетизму / аналітизму*; на позначення року, що не збігається з календарним: *у 2018/2019 навчальному році*. Уживаються також комбіновані сполучники *і/або*, рідше *та/або* (без відступів до і після скісної риски): *підвищення кваліфікації голів і/або членів правління, порушення авторського та/або суміжних прав* (§ 165).

Варіантні написання

Такі написання є доповненням до чинної норми.

1. На початку двох давно засвоєних слів пишемо *i* або *и*: *ірій* та *ирій* (форма *вирій* залишається, як і раніше), *ірод* та *урод* ('дуже жорстока людина').

И пишемо на початку окремих вигуків (*ич!*), часток (*ич який*), дієслова *ікати* ('вимовляти *и* замість *i*') та похідного від нього іменника *ікання*; у деяких загальних і власних назвах, що походять із тюркських та інших мов, відповідно до їх вимови в цих мовах: *ир*, *Кім Чен Ин* (§ 2).

2. У словах, що походять із давньогрецької й латинської мов, буквосполучення *ai* звичайно передається через *ав*: *автентичний*, *авторитет*, *Аврора*, *Павло*. У давньогрецьких запозиченнях зі стійкою традицією буквосполучення *ai* може передаватися шляхом транслітерації як *ау*: *аудієнція* і *авдієнція*, *аудиторія* і *авдиторія*, *лауреат* і *лавреат*, *пауза* і *павза* (§ 131).

3. Буквосполучення *th* у словах грецького походження передаємо звичайно буквою *т*: *аптека*, *бібліотека*, *театр*, *Таїсія*.

У словах, узвичаєних в українській мові з *ф*, допускається орфографічна варіантність: *ефір* і *етер*, *кафедра* і *катедра*, *міф* і *міт*, *Афіни* і *Атени*, *Борисфен* і *Бористен*, *Агатагел* і *Агафангел*, *Марфа* і *Марта* (§ 123).

4. В іншомовних прізвищах та іменах людей допускається передавання звука *g* двома способами: шляхом адаптації до звукового ладу української мови – буквою *г* (*Вергілій*, *Георг*, *Гете*) і шляхом імітації іншомовного [*g*] – буквою *ґ* (*Вергілій*, *Георґ*, *Ґете*) (§ 122).

5. Іменники третьої відміни на *ть* після приголосного, а також слова *кров*, *любов*, *осінь*, *сіль*, *Русь*, *Білорусь* у Р. в. однини можуть набувати варіантне закінчення *и* (також лишається дотеперішня норма на *-і*): *незалежності*, *чести*, *крови*, *осени*, *Білоруси*, *Руси* (уживані перш за все в художньому стилі) та *незалежності*, *честі*, *крові*, *осені*, *Білорусі*, *Русі* (§ 95).

6. Визначено суфікси, за допомогою яких можна утворювати фемінітиви (іменники жіночого роду), але правопис не зобов'язує їх використовувати: *авторка*, *депутатка*, *директорка*, *економістка*, *поетка*, *поетеса*, *продавчиня*, *філологиня*, *членкиня*, *порадниця*, *баронеса*, *пілотеса*. Крім цього, треба пам'ятати, що суфіксальні фемінітиви не завжди можливі (§ 32, п. 4).

ВПРАВИ І ЗАВДАННЯ

1. Знайдіть у тексті слова, які відображають зміни, зафіксовані в Українському правописі-2019.

Георгій Ігорьович Індик узяв павзу в роботі й вийшов прогулятися в парк. Стояли останні дні осені. Високо над головою летіли в ирій птахи. Треба подихати свіжим повітрям і повертатися до розпочатого проєкту. До смерти хотілося оголосити йому анатему й зайнятися чимось для душі. Наприклад, відкрити маленький двоповерховий гостел. Індик уже навіть уявляв свою цільову аудиторію.

У нього могли б зупинятися різні люди – від віцепрезидентів та контр-адміралів до ексчемпіонів і топмоделей. Він уявляв, як на Святвечір у фоє звучатиме класична і попмузика, співатиме земляк Ігор Крутий, опівночі пускатимуть фєєрверки...

Георгій уже й місце під гостел придивився. Звідти пів Києва видно. Вжух – і за пів години на авто «Тесла» ти вже на Хрещатику. Головне – знайти паркування серед «мерседесів» і «фольксвагенів».

«Директоркою закладу зроблю філологиню, щоб про мене на новинних вебсторінках, у фейсбуці написали, повідомили в радіоетері. Знайомі співатимуть дитирамби. А коли справи налагодяться, дасть Бог, ще й правницю найму. Може, на День Незалежності України сам президент завітає. Тут таку пресконференцію можна організувати! Ич, як замріявся!».

На небі з'явився півмісяць. Індик зітхнув і почвалав до офісу працювати далі, відклавши свої геніяльні ідеї, бо за кілька тижнів проєкт необхідно відправляти до Маріюполя. «У роботі треба бути організованим і відповідальним» – так йому завжди казала мама. Що ж – хай почекають Атени, Букінгеми, екс-Югославії чи далекі острови з півостровами...

2. «Перекладіть» тексти відповідно до змін у сучасному правописі, звернувши увагу на окремі слова. Чи подобається, як вони звучать? Чому?

*І. Я зложу про тебе міф
З крапель крові золотих,
Я зложу чудовий міф.*

*З часток серця я сплету
Міф-легенду золоту, –
З крові серця я сплету.
(Я. Савченко)*

*Підвладна всім законам крові,
Рудій підкорена землі,
Пішла на зломи чи на змови
В непевній фіалковій млі (М. Доленго).*

.....
А як же людина? А що ж людина?
Живе на землі, сама не літає,
А крила має!
Вони, ті крила, не з пуху-пір'я
А з правди, чесності і довір'я.
У кого – з вірності у коханні,
У кого з вічного поривання.
У кого – з щирості до роботи.
У кого – з щедрості на турботи (Л. Костенко).

II. *В ясному тихому прозорому повітрі скрипки звучали підкреслено чітко, як коштовні й рідкі страдиваріюси: немов земля, небо, дерева з золотим листям були декою скрипки, і загублену тайну медовожовтого прозорого ляку, що звучанню страдиваріюсівських скрипок надає таємничої вишуканості, несподівано розгаданої й розлитої в густій прозорості насиченого ляковим розчином осіннього повітря (В. Домонтович).*

Лексичні, ортоепічні, ортографічні норми формуються на основі низки критеріїв: територіального, критерію авторитетних письменників, зокрема Т. Шевченка, з якого незворотнім став тріумф народної мови, та національно-ідентифікаційного. Совецькі творителі ділили мови на більш і менш рівноправні, позаяк «сфера їх подальшого функціонування далеко не однакова». Ідеологія вседозволеності запанувала в мові через нігілістичне трактування норми (За І. Фаріон).

Може, на читачів з діаспори, де українська думка могла вільно розвиватися, де Шевченкова поезія не була обгорнута важкими туманами ідеологічних мітів, ці міркування не справлять такого враження, як на читачів з України (В. Коптілов).

3. **Утворіть складні слова, поєднавши частини бізнес, допінг, інтернет, онлайн, піар, фітнес та акція, видання, кампанія, клуб, контроль, конференція, перевірка, послуга, план, проєкт, ресурси, технології, тренер, хід, центр. Поясніть правопис утворених слів.**

Зразок виконання: *онлайн-платформа, онлайн-ресурси, ...*

4. Підкресліть слова, які пишуться через дефіс. Як пишеться решта слів? Сформулюйте правила щодо написань.

Адмін/реформа, авто/відповідач, анти/вірус, "Анти/Дюринг", блиц/опитування, веб/сторінка, віце/прем'єр, держ/мито, екс/міністр, екс/Югославія, екстра/клас, еліт/житло, епідем/ситуація, Євро/парламент, іно/вірець, інформ/повідомлення, Каб/мін, кібер/поліція, контр/удар, лже/свідок, макро/економіка, мульти/мовний, нано/технології, нар/деп, нарко/бізнес, Нац/банк, пан/Європа, пара/олімпієць, прес/конференція, псевдо/Фауст, соц/забезпечення, флеш/карта.

5. Знайдіть 5 помилок у написанні слів із *пів*, поясніть написання.

Піваркуш, півгодини, пів дороги, пів-Запоріжжя, пів коло, півкола, пів книги, пів міста, пів на десяту, пів області, пів'ящика, пів юрби.

6. Вставте літери *г* або *г* у слова. Поясніть значення слів.

...аджет, ...азета, ...аньба, ...атунок, ...і...ант, ...іпозеза, ...рати, ...риф, ...рузія, ...рунтовний, ...умус, ...ете, ...он..адзе, ...рещук; бло...ер, дри..ати, зи...за..., ло...опед, Вер...ілій, Люфт...анза, Ре...іна, Ядві..а.

7. Розкрийте дужки. Поясніть, де треба писати лапки відповідно до правил.

*(А, а)гентство (У, у)країнські (Н, н)аціональні (Н, н)овини
(А,а)гэнтство (І,і)нтерфáкс)(Азербайджán)
(Д, д)ень (Н, н)езалежност(и,і)(У, у)країни
(Г, г)угл
(І, і)мейл
(Т, т)вітер
(В, в)ідеохостинг (Ю, ю)туб
(М, м)ережа (Ф, ф)ейсбук
(Е, е)нциклопедія (В, в)ікіпедія
(В, в)зуття (К, к)рокс)*

8. Утворіть від іменників чоловічого роду іменники жіночого роду. Чи в усіх випадках це можливо?

*Герой
Делегат
Депутат
Директор*

Кавалер (ордена)
 Кандидат
 Капітан
 Майстер
 Мер
 Офіцер
 Оператор
 Редактор
 Поет
 Політик
 Посол
 Продавець
 Психолог
 Член
 Фотограф
 Штукатур

9. Запишіть 5 – 7 імен і прізвищ відомих сучасних жінок-українок, уживши їх із родовими назвами – фемінітивами.

Зразок виконання:

Наталка Діденко – найвідоміша українська синоптиkinя.

10. Перекладіть прізвища з російської мови українською. Сформулюйте правила щодо їхнього написання.

Боровой
 Босой
 Броневой
 Восковой
 Донской
 Крамской
 Лихой
 Луговой
 Полевой
 Соловьев-Седой
 Толстой
 Трубецкой

11. Визначте у кожному рядку «зайве» слово щодо написання, поясніть свій вибір.

- А) міні/диск, фізико/математичний, фото/монтаж
- Б) пів/ями, пів/району, пів/день
- В) багат/вечір, Свят/вечір, агро/бізнес
- Г) дво/місний, двоохотий, чотири/місячний
- Г) гуґл/диск, псевдо/громадянський, ютуб/канал

12. Як треба писати подані слова? Сформулюйте правила.

Агро/культура, анти/електрон, аудіо/запис, відео/хостинг, патрон(ес, к)а, Борис(т, ф)ен, Р. в. відомост(і, у), волонтер(к, ш)а, (з, т)азд(ин, их)(а, я), (Г, Г)ала(з, т)ан, (Г, Г)вердцителі, (з, т)ніт, (з, т)рафік, держ/мито, ді(а, я)спора, е(те, фі)р, євро/ринок, (і, в)ирій, (і, у)кати, іно/фірма, інтер/видання, іншо/вірець, (Р. в.) Київської Рус(і, у), колоні(а, я)льний, мараку(й)я, Мар(т, ф)а, матері(а, я)льний, мед/персонал, мікро/процесор, нано/діагностика, нар/деп, (Р. в.) національність(і, у), онлайн/технології, пів/відра, пів/куля, пів/міста, пів/місяць, пів/парламенту, пів/яхти, прем'єр/міністр, соц/забезпечення, соціо/сфера, спорт/майданчик, теле/шоу, тест/турнір, (три-, трьох)метровий, (чотири-, чотирьох)мільйонний.

13. Прочитайте текст. Знайдіть у ньому слова, написання яких змінилося чи може бути варіативним відповідно до Українського правопису-2019.

[Мовна] Норма формується на основі низки критеріїв: територіального, критерію авторитетних письменників, зокрема Т. Шевченка, з якого незворотнім став триумф народної мови; національно-ідентифікаційного. Радянські чиновники спроектували поділ мов на більш і менш рівноправні. Відправним пунктом для «неперспективності» було примусове вивчення російської мови у школах (від 1938 р.) та добровільна українізація (від 1958 р.). Ідеологія вседозволеності запанувала в мові через нігілістичне трактування норми, у тому числі – орфоепічної, котра являє собою варіант вимови звуків і наголошення, який закріплено практикою (За І. Фаріон).

14. Знайдіть у поданих реченнях слова, написання яких обумовлюється в новій редакції Українського правопису. Виконайте їх розгорнутий орфографічний аналіз: знайдіть орфограму в слові, установіть її співвідношення з відповідним правилом, сформулюйте його, назвіть принцип правопису, графічно позначте орфограму в слові (див. зразок розбору на С. 29–30). (*Орфографія джерел збережена)

- 1) Зловити гру життя – значить зловити невидимий і пахучий етер ідеї (І. Франко).
- 2) В Атенській академії купити двох лавреатів можна за обол (Л. Українка).

3) *Перебіг тіней, падіння бризок, плюскіт води символізують для Комахи усталений спочинок на півгодини в скверику (В. Домонтович).*

4) *Людина в Шевченка проходить коротку, страшну дорогу життя – від ілюзій радості до безодні розчарувань і відчаю (Є. Сверстюк).*

5) *Треба позбутися, нарешті, кайданків колоніального правопису (Ю. Винничук).*

6) *Браузер – це програма, яка використовується в мережі Інтернет для пошуку, обробки, перегляду веб-сайтів, виведення сторінок на екран і переходу користувача від сторінки до сторінки в пошуку потрібної інформації (З журн.).*

15. Ознайомтеся з фрагментом «Прокламації “Авангарду”», написаної членами цієї літературної групи (очільник – Валер’ян Поліщук) 1928 року, коли було підготовлено перший повний, науково обґрунтований правопис нашої мови. Поставте розділові знаки, наведіть відповідні правила. Які думки виникають після її прочитання щодо запровадження правописних норм?

Бійтесь академіків правописників і українізаторів вони засушать змертвлять живе слово. Вони вже виправляють мовні шукання не тільки мільйонів українських трудящих але й передових посланців маси поетів белетристів і журналістів що прагнуть відобразити душу тієї маси так як це їй сьогодні потрібно. Не слухайте їх і пишіть так як вам підказує чуття й спогад матірньої говірки.

16. Напишіть твір-мініатюру, використавши слова на літеру **Ф з Показчика (див. с. 41), написання яких змінене або уточнене у Правописі – 2019.**

17. Міжгруповий батл

1) логарифм чи логаритм?

1) проєкція чи проекція?

2) браузер чи бравзер?

2) ірій, ирій чи вирій?

3) фойє чи фое?

3) фауна чи фавна?

4) Луговський чи Луговської?

4) гідності чи гідности?

5) Георг чи Георг?

5) Гете чи Гете?

6) відповідальності чи відповідальности? 6) Хейсдал чи Хеєрдал?

- 7) *тривідсотковий* чи *трьохвідсотковий*? 7) *Борисфен* чи *Бористен*?
- 8) *вирій* чи *ирій*? 8) *індик* чи *индик*?
- 9) *директорка* чи *директриса*? 9) *двомісний* чи *двохмісний*?
- 10) *Толстий* чи *Толстой*? 10) *Толста* чи *Толстая*?
- 11) *автентичний* чи *аутоентичний*? 11) *ауторитет* чи *авторитет*?
- 12) *піваркуш* чи *пів аркуш*? 12) *міфологія* чи *мітологія*?
- 13) *проектор* чи *проєктор*? 13) *півострів* чи *пів острів*?
- 14) *госпіс* чи *хоспіс*? 14) *Домовой* чи *Домовий*?
- 15) *мисткиня* чи *миткиня*? 15) *блогерка* чи *блогерша*?

18. Напишіть самодиктанти (див. С. 32–37). Підкресліть у текстах всі орфограми та пунктограми, з'ясуйте правила.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Що таке правопис?
2. Чи тотожні поняття «правопис» і «орфографія»?
3. Чому важливо мати в мові «мовну конституцію»?
4. Хто створює правописний кодекс?
5. Чому виникла необхідність в оновленні орфографічних правил в українській мові?
6. Який правопис чинний в українській мові на сьогоднішній день?
7. Чому впровадження нової редакції Українського правопису відбувається поетапно?
8. Скільки триватиме перехідний період до повного впровадження осучасненого правопису?
9. Який підхід до мови дотриманий у сучасній редакції Українського правопису?
10. З яких підсистем складається правопис української мови?
11. Що таке правописна норма, на чому вона ґрунтується в українській мові?
12. На що спрямований зміст останнього українського Правопису?
13. Які групи змін наявні у Правописі–2019?
14. Чому в Правописі–2019 уведено варіантні написання? Що вони являють собою?
15. Що таке безваріантні написання в контексті останнього українського Правопису?
16. Яких груп слів (за походженням, будовою, частиномовною приналежністю) торкаються безваріантні написання в Правописі–2019?
17. У правописі запозичень дотримано принципів транскрипції чи транслітерації?
18. Щодо яких орфограм і пунктограм у змісті Правопису–2019 наявні застереження, пов'язані з окремими стилями?
19. Чому не завжди можна утворити суфіксальні фемінитиви?
20. З якими принципами правопису української мови співвідносяться інноваційні написання?

ПІДСУМКОВІ ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. У якому рядку всі слова написані правильно?

- А) пів-Бердянська, пів'яблука, півнеба*
- Б) пів ящика, півосередка, південь*
- В) пів хлібини, півзахисник, пів світу*
- Г) півколо, пів години, пів-України*

2. У якому слові допущено орфографічну помилку?

- А) Діккенс*   *Б) Маккарті*   *В) Соєр*   *Г) Гоя*

3. У якому рядку всі форми вживання слова можливі?

- А) ні – ніт*
- Б) міфологія – мітологія*
- В) бібліотека – вівліофіка*
- Г) авторитет – ауторитет*

4. Виділені слова в реченні *На веб/сайті* потрібно розмістити оголошення про прес/конференцію щодо етно/фестивалю ви напишете

- А) разом*   *Б) через дефіс*   *В) окремо*   *Г) можна окремо і через дефіс*

5. Яке складноскорочене слово написано неправильно?

- А) Нацбанк*   *Б) Мелітополь зеленбуд*   *В) Міносвіти*   *Г) Кабмін*

6. У якому рядку правильно записано слова?

- А) траекторія, об'єкт, проєкт*   *В) проєктор, конвеєр, флаєр*
- Б) телепроект, суб'єкт, фаєр*   *Г) ін'єкція, плеєр, проєкція*

7. У якому реченні є слово, написане з помилкою?

- А) У грудні відбудеться зустріч з відомим письменником.*
- Б) Англійський сатирик Вільям Теккерей жив у ХІХ столітті.*
- В) Восени ми побували в Марокко.*
- Г) Іван Семенович Нечуй-Левицький народився в сім'ї священника.*

8. Яке слово написано неправильно?

А) автсайдер   Б) лавреат   В) фавн   Г) інавгурація

9. У реченні В Атенській академії Агатангел звернувся на катедру до ортодокса орфографічного варіанта не має слово

А) атенська   Б) Агатангел   В) катедра   Г) ортодокс

10. У якому варіанті наявна помилка в написанні суфіксів на означення осіб жіночої статі?

А) Відома блогерка взяла участь у столичній благодійній акції.

Б) Спортсменка, призерка Олімпійських ігор, заслужений майстер спорту України, повний кавалер ордена княгині Ольги Олена Жупіна – наша землячка.

В) Колишня українська військова, пілотка Надія Савченко сьогодні – політикиня, героїка України.

Г) Прем'єр-міністерка України 2005 року Юлія Тимошенко стала першою в історії країни жінкою, що очолила уряд, а через кілька років вона була політв'язнем.

11. Як правильно написати?

А) Ютуб   Б) ютуб   В) ютюб   Г) YouTube

12. Як правильно звернутися до Ігоря Юрійовича?

А) Ігоре Юрійовичу   Б) Ігорю Юрійовичу   В) пане Ігорю   Г) Ігор Юр'євич

13. У якому рядку всі слова треба писати через дефіс?

А) веб/переглядач, онлайн/курс, прес/центр

Б) онлайн/платформа, тест/турнір, соц/мережа,

В) гугл/диск, експрес/вправи, онлайн/видання

Г) інтернет/магазин, кібер/атака, контрсанкції

14. Хто це? Надувається, телоче, наче щось сказати хоче, бігає сюди-туди, краще його обійди!

А) кандидат у депутати   Б) начальник   В) индик   Г) індик

15. Хто автор цих рядків?

Ні, не гнітять мене перестрахи й жалі,

Що вмерти мушу я, що строки в нас малі.

Того, що суджено, боятися не треба.

Боюсь несправедно прожити на землі.

А) Омар Хайям   Б) Омар Хайам   В) Омар Хаям   Г) народ

ОРФОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ З ЕЛЕМЕНТАМИ ОРФОЕПІЧНОГО І ГРАФІЧНОГО (порядок розбору і взірць)

- Орфографічний розбір (стисле чи розгорнуте, повне пояснення орфограми) – один із важливих видів роботи майже на кожному занятті з сучасної української мови. Розвиток мовознавства, нове в теорії й методиці вишівської та шкільної освіти зумовили якісні зміни окремих видів розборів, у тому числі – орфографічному, як-от: оновлення змісту його проведення, поєднанні елементів орфоепічного та графічного аналізів, між якими об'єктивно існує тісний зв'язок.

- Орфографічний розбір виконує навчальну та контрольну функції, бо, працюючи над орфограмою в слові, студент повинен залучити для пояснення запас теоретичних знань, умінь, навичок перш за все з фонетики, орфоепії, графіки. Це дає змогу представити й охарактеризувати об'єкт аналізу більш повно.

- Для закріплення нововведень у Правописі–2019, що згруповані за певними розпізнавальними ознаками – фонетичними, словотворчими, морфологічними, синтаксичними, доречно застосувати частковий орфографічний аналіз як елемент попереджувального, пояснювального диктантів чи як самостійну граматично-орфографічну вправу.

- Важливо сконцентрувати увагу на інноваціях в останній редакції Українського правопису, регульованих орфографічними правилами, для їхнього швидшого запам'ятовування та вироблення орфографічної пильності у студентів.

- Орфографічний розбір можна виконувати в усній і писемній формах. Усний розбір демонструє логічну структуру викладення матеріалу, рівень граматичного мислення студентів. У писемному розборі використовуються графічні засоби позначення орфограми (підкреслення рисою, позначення наголосу, виділення частин слова, написи в рядку чи збоку в дужках).

- Велике значення при орфографічному аналізі має певна послідовність характеристик того чи того написання та їх мотивування. Важливо, щоб студенти могли аргументовано обґрунтувати думку, показати власне розуміння мовного явища.

Схема розбору

1. Виписати слово з орфограмою / орфограмами, назвати її / їх (якщо це усний розбір).
2. Співвіднести кожен орфограму з відповідним правилом і сформулювати це орфографічне правило.
3. Указати принцип написання вибраного слова.
4. Графічно позначити орфограму(-и) в слові.

Зразок виконання орфографічного розбору (з елементами орфоепічного і графічного)

Приклад 1.

*Відлітають в ирій журавлі,
Жовте листя облітає з віт,
Будуть нові весни на Землі,
Запалає в лузі новий цвіт...* (Олесь Бердник).

За Правописом–2019 у слові *ирій* маємо орфограму – «**и на початку слова**».

В аналізованому слові написання букв *и, ер, і, йот* визначається вимовою. Звуки, позначені цими буквами, чуються ясно, чітко, бо голосні та приголосні розташовуються почергово. Літера *ер* позначає м'який приголосний *р*. Ця м'якість позначається літерою *і*, яка передає на письмі звук *і*. Звук **и**, позначений відповідною літерою, знаходиться під наголосом, вимовляється чітко й виразно. Отже слово пишеться за фонетичним принципом.

Написання початкової літери **и** регулюється правилом: на початку деяких слів пишемо **і** або **и**: *ірій* та *ирій* (форма *ирий* залишається, як і раніше), *ірод* та *ирод*. Таке варіантне написання слова є доповненням до чинної орфографічної норми, прийняте в новій редакції Українського правопису (§2).

Графічне позначення орфограми у слові: **и***рій*.

Приклад 2.

Після Святвечора вночі діти колядують по сусідніх будинках (З газети).

Аналізоване слово *Святвечір* – іменник, ужитий у реченні в Р. в. одн. (*Святвечора*).

У ньому – 4 орфограми:

- 1) «**написання слова з великої літери**»,
- 2) «**відсутність апострофа після губного в перед я**»,

- 3) «написання слова разом»,
 4) «чергування *i* з *o*».

Слово *Святвечір* пишемо з великої літери за правилом: назва окремого дня під час релігійного посту (традиційний принцип правопису).

В аналізованому слові не пишемо апостроф після губного *в* перед *я*, бо перед буквою на позначення губного звука є інша буква – *єс* – на позначення приголосного, що належить до кореня. Роздільна вимова відсутня (фонетичний принцип написання).

За новою редакцією Українського правопису складноскорочене слово *Святвечір* пишеться разом (традиційний принцип).

Зіставлення словоформи в реченні – *Святвечора* – з початковою формою цього іменника – *Святвечір* – дає змогу спостерегти чергування голосних *О* з *І* в корені слова, яке регулюється таким правилом: звуки *О*, *Е* у відкритих складах чергуються з *І* в закритих складах (фонетичний принцип правопису).

Графічне позначення орфограм у слові:

Святве/чо/ра (*Святве/чір*).

ТЕКСТИ САМОДИКТАНТІВ

Розкрийте дужки, поставте розділові знаки в реченнях. Сформулюйте правила, які регулюють написання (орфограми, пунктограми). Визначте слова, написання яких змінене або уточнене в останньому виданні Українського правопису.

Українс(ь)кий мовознавец(ь) Василь Сімович (1880–1944) був перекона(н,нн)ий що утвер(дж,ж)е(н,нн)я культури спілкува(н,нн)я це одне (з,із) найважл(е,и)віших завда(н,нн)ь т(е,и)атру. (В,У)чений писав (Не)треба забувати що т(е,и)атр це теж до (де)якої міри школа мови що зачуте в т(е,и)атрі передається громаді (і,й) згодом стає влас(т)ніс(т,тт)ю того хто це чи те слово почув (в,у) т(е,и)атрі. Мовознавец(ь) (у,в)важав показовим той факт що (в,у) різних країнах (не)випускали (на)сцену людини яка (не)засвоїла собі (в,у)сіх законів справжн(ьо)ї літературної мови ор(т,ф)оепії яка виявляла(б) хоч(би) й у мален(ь)ких н(ь)юансах (пів)тонах ві(д,т)битки своїх ді(а,я)л(е,и)ктичних звичок яка (в,у)живала (б) забувшис(ь) говорючих форм і т. д.

Зв(е,и)чайно для створення сц(е,и)нічного образу м(е,и)итец(ь) може використовувати найрізноманітніші мовні засоби ді(а,я)лектні просторіч(ь)ні архаїчні тощо адже т(е,и)атрал(ь)не м(е,и)стецтво відображає (в,у)сі сфери людс(ь)кого ж(е,и)(т,тт)я його м(е,и)нуле сучасне (ій) пр(е,и)йдешиє. А (в)тім загал(ь)на мовле(н,нн)(е,є)ва культура основа авторс(ь)кого профе(с,сс)іоналізму, справжн(о,ьо)ї майстерност(и,і). Артист повинен бездога(н,нн)о володіти літературною мовою бути екологом мови і через грамотне слово утвер(дж,ж)увати духовні ці(н,нн)ості свого народу.

(З підручн.)

У перекладі з англійс(ь)кої мови слово бр(ав,ау)зер означає переглядати гортати. За допомогою бр(ав,ау)зера користувач переглядає (в,у)міст (веб)сайту (і,й,та) шукає потрібну інформацію.

Головна функція бр(ав,ау)зера це ві(д,т)кри(т,тт)я (веб)сторінок сайтів. Для того щоб под(е,и)витися що насправді являє собою сайт натисніть правою кнопкою мишки наприклад (де)небу(д,т)ь (в,у) бічній частині сайту та виб(е,и)рять пункт контек(стн,сн)ого м(е,и)ню (Переглянути вихідний код).

Бр(ав,ау)зери дозволяють зб(е,и)рігати паролі до сайтів щоб кожний ра(з,с) для доступу до облікового запису на тому чи тому р(е,и)сурсі (інтернет)кор(е,и)стувачу (не)потрібно було повторно (в,у)водити лог(и,і)н і пароль. (В,У)сі бр(ав,ау)зери також зб(е,и)рігають історію раніше відвіда(н,нн)их сайтів. Ще один функціонал бр(ав,ау)зера це можливість фіксації сайтів (в,у) закла(д,т)ках для їхн(о,ьо)го запам(')ятовува(н,нн)я (і, й,та) швидкого доступу.

Сучасні бр(ав,ау)зери (в,у) абсолютній біл(ь)шості підтримують різні доповне(н,нн)я які можуть включати (в,у) себе таке розширення його функцій інформерів з різних ресурсів а також візуальні теми оформле(н,нн)я самого бр(ав,ау)зера.

Прикладами ро(ж,з,с)ширень є плаг(и,і)ни від (анти)вірусних програ(м,мм) (анти)банер і модуль перевірки посила(н,нн)ь які зах(е,и)щають кор(е,и)стувач(и,і)в від нав(')язл(е,и)вої реклами а також перевіряють (не)бе(з,с)печні пос(е,и)ла(н,нн)я (і,й,та) сайти. (Топ)бр(ав,ау)зери (на)сьогодні (Х,х)ром) (О,о)пера) (Я,я)ндекс (М,м)озилла Файрфокс).

(З інтернету)

Хлоп(е,и)ць (не)міг спати. Подушка п(е,и)кла йому голову (і,й) л(е,и)це (не)наче вона була насипана жаром його тіло розгорілось а молода голова (в)перше ро(з,с)пустивши хвилі свіжих ідей за стінами школи ро(з,с)тр(е,и)вожилась ро(з,с)палилась. Мислі картини все те опалило його з усіх боків ніби сіпало смикало його. Він сів на лі(ж,ш)ку одмахувався од жару руками потім встав (в,у)брався (і,й) вийшов (в,у) садок.

Ніч(ь) була г(а,о)ряча жнив(')яна. Духота стояла сливе як (у)день. Свіжість (нів)ночі (не)встигала (з,с)дмухнути вогню з г(а,о)рячого л(е,и)ця степену. Павло пішов по а(л,лл)еї і йому здавалось ніби гі(л,лл)я в гущавині пр(е,и)гнічує його (з)верху до землі. Він перебіг садок перескочив через тин обігнув (нів)городу (і, й) вийшов через вигін у степ. Од заходу потягло т(е,и)хесен(ь)ким свіжим віт(е,и)рцем. Він пішов (на)зустріч тій прохолоді. Зорі пишно стояли (в,у) чистому небі м(е,и)(г,х)тіли й бри(з,с)кали світом ніжност(и,і) в сухому прозорому повітрі. Метеори (раз)(у)(раз) (з,с)падали з неба на степ то ніби хтось кропив небо огняною водою то ніби огняний пал(е,и)ць вел(е,и)тня ро(з,с)порював небо од верху до самого низу. Зорі так ясно сяяли що весь степ навіть (не)освічений місяцем мріяв (од) (краю) (до) краю. Садок і церква верби й вітряки мали якийсь фантастичний вигляд палаців зубчастих стін. Чорнобиль бузина коло тину здавались цілим лісом а нарізно стояч(и,і) будяки серед степену здавались гі(л,лл)ястими дубами. Степ перед очима Павла наче почав ож(е,и)вати під впливом (не)давн(о,ьо)ї науки (в,у) школі (не)давн(о,ьо)ї розмови й гаряч(и,і)х дум.

(За І. Нечуєм-Левицьким)

Таємниці сонячного каменя

З (давніх)давен люди прагнули ро(з,с)крити таємницю янтарю сонячного каменя. (Де)які філософи (і,ї) п(е,и)с(ь)ме(н,нн)ики древност(и,і) створили поетичні сюжети що увійшли до мі(т,ф)ології. Приміром ще (О,о)відій у своїх (М,м)етаморфозах) ствер(дж,ж)ував що янтар(ь) виник із сліз дочок (Б,б)ога сонця (Г,г)еліоса обернутих на д(е,и)рева аби вони вічно оплакували загибель свого брата (Ф,ф)аетона на березі студеної річки (Е,е)ридан... У пр(е,и)балтійс(ь)ких народів існує л(е,и)генда пов(')язана з (не)щасливим коха(н,нн)ям дівчини яку забрало море. Ще й зараз воно вик(е,и)дає на пісок затв(е,и)рділі сльози які знаходять(ь) на пляжах люди.

У нашого народу є свої л(е,и)генди й перекази прозорі зливки затужавілої смолистої соснової рідини названі ж(е,и)вицею то сльози матерів бе(з,с)тала(н,нн)их (в,у)дів які втративши своїх чоловіків і синів на війні оплакують тих хто (не)пов(е,и)рнувся з далеких походів.

Янтар(ь) тисяч(и,і) років служить людям. Часом він зберігає в собі рештки комах зернят листочків а то й крапельки роси що потрапили в полон до застиглої ж(е,и)виці. (В,У) (Д,д)ревньому (Р,р)имі з нього виготовляли різні пр(е,и)краси для жінок кубки для вина браслети намисто св(')ящен(н,нн)ики спалювали янтар(ь) (в,у) храмах як пахощі на урочистих відправах. Стародавні греки високо цінували прозорий і теплий колір сонячного каменя з нього виробляли дивні витвори мистецтва. А в (П,п)етербурзі в (К,к)атерининс(ь)кому палаці було створено (не)повторний ш(е,и)девр янтарну кімнату.

(За І. Цюпою)

Коли глянути на карту поселень (Д,д)авньої Рус(и,і) то (не)важко помітити що найбіль(ь)ше вони (з,с)купчені (в,у) (С,с)ередньому (П,п)одніпров(')ї та у в(е,и)рхів'ях річок Буг і Дністер. Особливо багато їх було на Борис(т,ф)ені від (не)приступного Люб(е,и)ча на (П,п)івночі до укріпле(н,нн)ого Воїня на (П,п)івдні а також на Росі.

Ставили поселе(н,нн)я використовуюч(и,і) всі вигоди місцевост(и,і). То вони були захищені від ворогів у (не)прохідних лісах то вин(е,и)сені на круті схили річкових лук то збудова(н,нн)і на торгових шляхах. В усіх випадках ставили городи великі з урахува(н,нн)ям (не)тільки оборо(н,нн)их (і,та) транспортних вигод а й вимог естетичних про що (красно)мовно свідчать пейзажі Чернігова, Києва Переяслава Канева та інших міст.

Відомост(и,і) з літописів та особливо арх(е,и)ологічні дослідже(н,нн)я дають можливість відтворити структуру давніх населених міст та окремі елементи їхн(ь)ої архітектури. З них ми довідуємося що за (не)багатьма винятками поселе(н,нн)я будували з дерева. Щодо кам(')яної архітектури то арх(е,и)ологічні да(н,нн)і та пам(')ятки які збереглися до наших днів дають можливість ро(з,с)пізнати два історичні етапи її розвитку перший етап (з,с)кін(ь)ця д(е,и)сятого до другої половини од(е,и)надцятого столі(т,тт)я коли (давньо)руська (Д,д)ержава була в ро(з,с)квіті і коли будувалися в(е,и)личні собори князівс(ь)кі палаци тощо другий етап друга половина од(е,и)надцятого і початок дванадцятого столі(т,тт)я коли скорочує(тьс,ц)я обсяг (загально)д(е,и)ржавного будівництва в Києві (і,й,та) розгортає(тьс,ц)я значне будівництво в містах (і,та) монастирях.

(За П. Юрченком)

Ера цифрових технологій ера нових злочинів

(Будь)який розвиток і прогрес який пр(е,и)носив людству ц(е,и)вілізаційні блага й нові можливості завжди супроводжувався н(е,и)гативними явищами. Ма(с,сс)ова комп(')ютер(и,і)зація та стрімкий розв(е,и)ток цифрових технологій в Україні які ми спост(е,и)рігаємо в оста(н,нн)є д(е,и)сятирі(ч,чч)я значно (з,с)простили ж(е,и)(т,тт)я людині але (не)вблага(н,нн)о супроводжую(тьс,ц)я д(е,и)намічним розв(е,и)тком комп(')ют(е,и)рних злоч(е,и)нів (суспільно)небезпечних дія(н,нн)ь у (кібер)просторі (та)або з його використа(н,нн)ям.

Усі ми добре пам(')ятаємо як 2017 року (пів)України зазнало масштабної атаки вірусом (Петя) були уражені енергетичні к(а,о)мпанії українс(ь)кі банки аеропорт (Бориспіль) та л(е,и)товнище Харкова Чорнобил(ь)с(ь)ка АЕС урядові сайти (К,к)іівс(ь)кий (М,м)етрополітен тощо. Такого бе(з,с)прецедентного вторгне(н,нн)я в сервери вітч(е,и)зняних к(а,о)мпаній наша країна ще (не)зазнавала. За да(н,нн)ими експертів (М,м)іжнародного (В,в)алютного (ф,ф)онду економічні втрати від цієї атаки становили майже 850 міль(йо,о)нів до(л,лл)арів. (В)(одно)час заяви постраждалих к(а,о)мпаній до (кібер)поліції про втрату да(н,нн)их часто залишались без відповіді, адже знайти та пр(е,и)тягти до відповідальност(и,і) зловмис(т)ника в цьому разі (не)можливо.

С(ь)огодні відповідні фахівці визнають що с(е,и)туація з (кібер)злочи(н,нн)іс(т,тт)ю у світі погіршує(тьс,ц)я. (Де)далі частіше завдяки технологіям які забе(з,с)печують мережеву анонімність частина (І,і)нтернету залишає(тьс,ц)я абсолютно бе(з,с)контрольною а тому бе(з,с)печною для діял(ь)ності різноманітних злочи(н,нн)их угрупова(н,нн)ь.

Досить поширеним видом (кібер)злочинів є (онлайн)шахрайство фал(ь)шиві (інтернет)аукціони (інтернет)магазини сайти й (теле)комунікаційні засоби зв(')язку. Також до (кібер)поліції дуже часто звертаю(тьс,ц)я пот(е,и)рпілі із заявами про викраде(н,нн)я (крипто)валюти. Прагнення до (євро)інтеграції потребує активної протидії цим злочинам.

(З журналу)

ПОКАЖЧИК

- Авдиторія й аудиторія 18*
авдієнція й аудієнція 18
автомобілі «Нісан», «нісан» 17
автомобіль «Таврія» 17
авторка 18
Агатангел і Агафангел 18
агентство Українські Національні Новіни
«Анти-Дюринг» 16
антирекорд 16
Атени, Афіни 18
- баронеса 18*
бізнес-проект 16
Білорусь Р.в. Білоруси (властиво художньому стилю) Білорусі 18
Бліцтурнір 16
бодіарт 16
«боїнг» 17
Борисфен і Бористен 18
Брюкнер 15
Букінгем 15
- вебдизайн 16*
Вергілій і Вергілій 18
відеозапис 16
віцеконсул 16
Вольво
- Георг і Георг 18*
Гете і Гете 18
госпіс 15
гостел 15
- гуґл 17*
- двоактний 16*
двоокис 16
двохсотий 16
двохсотріччя 16
День Конституції України 17
День Незалежності України 17

День Соборності України 17
депутатка 18
директорка 19
економістка 19
Джексон 15
Дікенс 15
Донський 17
допінг-контроль 16

енциклопедія «Вікіпедія» 17
енциклопедія «Словопедія» 17
екопродукти 16
ексчемпiон 16
екс-Югославія 16
ефір і етер 18

євроінтеграція 16

икання 18
ир 18
ич 18

Ігор, -ю (Кл. в.), *Ігорьович* 17
Ілля, Ілле (Кл. в.) 17
імейл, -а (Р. в.) 17
індик 15
інтернет-видання 16
ірій, ирій і вирій 18
ірод та ирод 18

кафедра і катедра 18
Кім Чен Ин 18
Кіберзагроза 16
компакт-диск 16
конвеєр 15
крови (властиво насамперед художньому стилю) і *крові* 18

лауреат і лавреат 18
літак «Руслан» 17
Луговський 17
любви (властиво насамперед художньому стилю) і *крові* 18

Маккарті 15
маккартизм 15
Маккензі 15
Марфа і *Марта* 18
мережа «Фейсбук», Фейсбук і фейсбук(-а) 17
мікрохвилі 16
міф і *міт* 18
моновистава 16
мультимільйонер 16

нанотехнології 16
незалежності (властиво художньому стилю) і *незалежності* 18

Олег Кл. в. *Олеже* та *Олегу* (раніше було тільки *Олегу*) 17
осени (властиво насамперед художньому стилю) і *осені* 18

панамериканський 16
параноя 15
пауза і *павза* 18
піар-акція 16
піваркуш 16
півколо 16
півмісяць 16
півоберт 16
півострів 16
пілотеса 18
пів аркуша 16
пів години 16
пів Європи 16
пів Запоріжжя 16
пів області 16
пів України 16
пів ящика 16
поетеса 18
поетка 18
Полевий 17
попгурт 16
порадниця 18
преміумклас 16
пресконференція 16
продавчиня 18
проєкт 15

прое́кція 15
пан-Європа 16

Русь Р. в. Руси (властиво насамперед художньому стилю) і *Русі* 18
Святвечір 16
священник 15
«слобожанець» 17
соли 18
Стокгольм 15

Текерей 15
твітер(-а) 17
Толстой (Лев) (Виняток) 17
триатомний 17
трьохтисячний 16

фесрверк
філологиня 18
фітнес-клуб 16
флаєр 15
флешінтерв'ю 16
фоє 15
фолкгрупа 16

хабар -я (Р. в.) 16
Хаям 15
Хабародавець 16
хабаромісткість 16
Хеєрдал 15

чести (властиво насамперед художньому стилю) і *честі* 18
членкиня 18
чотириосьовий 16
чотирьохмільйонний 16

Шерлок 15
Штокманн 15

ютуб(-а) 17

Яндекс 17

Навчально-методичне видання
(українською мовою)

Зубець Наталя Олександрівна

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА МОВА

(розділи «Орфоепія», «Графіка», «Орфографія»)

Практикум за новою редакцією Українського правопису для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності 014 «Середня освіта» освітньої програми 014.01 «Середня освіта (Українська мова і література)» та спеціальності 035 «Філологія» спеціалізації 035.01 «Українська мова та література» освітньої програми «Українська мова та література»

Відповідальна за випуск *Р. О. Христіанінова*
Коректор *О. В. Меркулова*